2019. augusztus 12. - **Somogyi Győző: Mindenütt a világon él és virul a hagyományos művészet**

Szolgálatnak tekintem a művészetet, nem öncélú tevékenységnek – mondta Somogyi Győző Kossuth-díjas festőművész, a Nemzet Művésze, aki nemrég lett 77 éves. A festőművészt salföldi birtokán látogattuk meg. A békeidők hőseiről, a cenzúráról, a posztmodern művészet blöffjéről és arról beszélgettünk, hogy a művész New York helyett miért választotta a Káli-medencét.

– Az egyik fő műve a magyar hősök arcképcsarnoka: királyok, hadvezérek, katonák sorakoznak benne. Békeidőkben hogyan válhat valaki hőssé?– Még az én életemben is lehet háború, a magáéban biztosan lesz. Az arcképcsarnokot nem azért készítettem, hogy a művészetem kiteljesedjen, hanem a szolgálat és nevelés miatt. Szolgálatnak tekintem a művészetet, nem öncélú tevékenységnek, és feladatunk van bőven. De természetesen a békének is vannak hősei és szentjei. Ma is rengetegen élnek hősies fokon, a sokgyermekes anyáktól kezdve az olyan kiváló emberekig, mint Böjte Csaba atya, akik egy közösségért, a mi esetünkben a magyar nemzetért tevékenykednek, arra teszik fel az életüket. És persze vállalják az ezzel járó konfliktusokat, az esetleges üldöztetést is.

– A háború jövendölése borúlátás vagy realizmus?

– Most is sok száz háború van a világon, a történelmet nézve ilyen hosszú békeidőszak még nem volt Európában, és nem valószínű, hogy ez így is marad. Az egyik nemzetrészünket, a kárpátaljai magyarságot már háború sújtja. Én hadtörténelemmel foglalkozom, a világ tűzfészkei pedig különösen érdekelnek, de hálát adok az Istennek, hogy bár háborúban születtem, az 56-os forradalmat kivéve nem volt ilyen élményem. Ezt pótoljuk a huszárhagyomány őrzésével.

– A honfoglalás 1100. évfordulójára festette meg az említett száz portrét, és ön volt az egyik első festőművész, akit a rendszerváltás után politikai utasításra cenzúráztak. Nyolc festményét vették le az 1996-os kiállításáról, köztük Horthy Miklósét.

– Vagy azokét, akiken második világháborús egyenruha volt, köztük olyan katonáét is, mint Szentgyörgyi Dezső, akinek akkor már egy repülőalakulat is viselte a nevét. A millecentenáriumi ünnepségek részeként nyílt meg a kiállítás a Néprajzi Múzeum aulájában, de mint később megtudtam, a Horn-kormányból szóltak le az akkori igazgatónak, hogy „mi történik itt, fasisztákat állítanak ki, miközben az Európai Unióba igyekszünk?”.

– De ön nem hagyta annyiban. Pereltek. Mi lett a vége?

– Mint láthatja, dilettánsul cenzúráztak, de én ezért csak hálás lehetek, mert ennek hatására hétszer annyian nézték meg a kiállítást, minden kiadványt megvettek, ráadásul a pert is megnyertük. Később egy magánbeszélgetés alkalmával láttam azt a minisztériumi körlevelet, amit akkoriban az összes kulturális intézmény vezetője megkapott. Azt írták benne, hogy a millecentenáriumi ünnepségeken tartózkodni kell minden olyan rendezvénytől, ami a magyar dicsőséget mutatja be, és ki kell emelni a korszak ellentmondásosságait. Ez volt az akkori kormánybiztosság alapelve.

– Mi bajuk lehetett a magyar dicsőséggel?

– Ők már akkor is helyet próbáltak csinálni annak a globális birodalomnak, amibe belépni készültünk. A világban már jó ideje társadalmi tervezés folyik, amelynek egy drappszínű, angol nyelvű emberiség létrehozása a célja. Az ő világukban nincs szükség nemzetekre, minden nemzeti és helyi érték betiltandó. Az eltüntetés első lépése pedig az, hogy megfosztják a

népeket az önérzetüktől és az öntudatuktól. Nálunk ebben nagy eredményeket értek el, most is több százezer fiatalunk dolgozik külföldön egy kis pénz miatt. Ez is egy harc, akár akarjuk, akár nem, csak egyelőre szellemi eszközökkel vívjuk.
– Az öntudat erősítéséért viszont sokat tett. Ön a magyar huszárhagyomány-őrző mozgalom egyik alapítója. A táncházat megengedték, a huszárkodás felett is szemet hunytak Kádárék?
– Még 1985-ben fogant meg bennünk a gondolat, de akkor nem lehetett csinálni semmit, később is csak törvénytelen formában tudtunk tevékenykedni. Akkoriban rajzoltam az első egyenruhákkal foglalkozó könyvemet, a szabadságharc hadseregéről, ennek alapján tudták hitelesen megjeleníteni a magyar huszárt. A rendszerváltáskori egyesületi törvény tette lehetővé, hogy civil szervezetként megalapítsuk az ország harmadik huszárcsapatát, de ma se szeri, se száma a huszárcsapatoknak, Székelyföldön szinte minden faluban van egy.
– Miért kellett életre kelteni a huszárságot?
– A táncházmozgalomhoz hasonlónak tartom azt, amit csináltunk. Később a megszüntetett sorkatonaság és honvédelem szerepét vették át a hasonló civil kezdeményezések, hogy játékosan, de a honvédelem és a magyar dicsőség gondolatát ébren tartva próbáljunk férfiakat nevelni. A nők járnak a legrosszabbul, ha az elkényelmesedett nemzedékek férfijai impotens hermafroditákká válnak. Meg hát minden nemzet meg szeretné élni a maga történelmét és dicsőségét, nálunk a kommunizmus idején ez tilos volt, ezért a mozgalom úgy tört ki, mint egy vulkán, miután távoztak az oroszok. A magyarok akkor lóra pattantak. Mint utóbb megtudtam, sok ezren.
– Volt mire pattanni? A múlt század elején majdnem egymilliós lóállománya volt Magyarországnak, a 80-as években ez százezer alá csökkent.
– Ez nem csoda, a baloldal utálja a lovakat, hiszen ők a technikai paradicsomnak a megszállottai, az ő szemszögükből a modernizációban nemcsak a lónak, de más állatnak sincsen helye. Ezt akadálynak tekintik, a múlt káros csökevényének. A szocializmusban vágóhídra vitték a lovakat mint kapitalista állatot. Ráadásul Horthy is fehér, azaz szürke lovon jött be, ezért azt különösen üldözték. Én Horthytól függetlenül csak ilyen lovakat tartok, mert szürke színű lovak alkotják a csapatunkat. Több száz lovast ismerek, de kevés köztük a baloldali gondolkodású. A lovasvilág meg az állattartás összefügg az istenhittel, a történelem és a haza szeretetével.
– Ön katolikus pap volt, amikor Pesten élt, és grafikákat rajzolt. Hogyhogy Salföldön lett festő?
– A természet színei és a táj kisugárzása miatt. Budapestet is szeretem, hisz a szülővárosom, de a nagyvárosi létforma nem kedvez a művészetnek. Illetve bizonyos formáinak igen, de az nem én vagyok. A nagyvárosi civilizáció megteremti a maga modernista művészetét, és ez tulajdonképpen azt a programot szolgálja, amiről beszéltem: a globalizációt, a nemzetköziesítést és a helyi értékek fölváltását. A modern művészet teljesen egyforma Kamcsatkától a Tűzföldig, hisz ugyanazokat a formákat szponzorálja a pénzvilág. Az avantgárd például eljutott a művészet teljes elvetéséig. Tárgyat nem is hoznak létre, csak elméleteket, ideiglenes installációkat, amiket utána a szemétbe dobnak. Magát a tárgyi művészetet akarták megszüntetni, de nem lehet, mivel a szép utáni vágy bele van oltva az emberekbe. Magyarországon újból a figurális, hagyományos művészet felé fordult a fiatalabb nemzedék, és kitűnő művészeink vannak.

– Ön melyik hagyományt folytatja? Tájképei eszmeiségükben és erős színeikben Csontváryt juttatják eszembe.
– Mindenkit követek, aki a szépséggel foglalkozik, mondhatnám, hogy ott lopok, ahol csak

tudok. Csontváry nem volt ösztönfestő, egy program és világkép kerekedik ki a műveiből, amit teljesen a magaménak érzek. Óriási géniusz, szerintem a huszadik század legnagyobb festője volt, aki mellé csak Salvador Dalí állítható. De mindenütt a világon él és virul a hagyományos művészet, amely szépet alkot, csakhogy az nem kap nyilvánosságot a hírközlési monopóliumok miatt. Olyan, mintha az összes művészeti újságot egy szerkesztőségből és egy világnézet szerint szerkesztenék.

– Csontváryt is azzal kritizálták, hogy a természetben nincsenek olyan színek, mint az ő egein.

– Pedig vannak, csak a szemet egy kicsit rá kell állítani, de amikor lemegy a nap, és ferdén megsüti a kőfalat, elképesztő színek lángolnak ott, nem szürke meg nem barna ez a kő, hanem rózsaszín és narancs, az árnyékok pedig mélykékek. Ezeket a látványokat az ember begyűjti, és megpróbálja egy képben összegezni. A természet tiszta színei sokaknak idegennek tűnnek, de úgy látom, hogy az emberek többségében van igény a színekre, mint ahogy a szépségre is. A kettő között is világnézeti összefüggés van: az ateista és baloldali barátaim nem bírják a festményeimet, azt mondták nekem, „tehetséges grafikus vagy, miért festesz giccseket?”. A vallásos és természet közelében élő ismerőseimnek viszont a festményeim tetszenek.

– A liberálisok miért mondják arra, ami nem tetszik nekik, hogy giccs?

– Ez egy olyan politikai jelszó, mint a „fasiszta” szó. Ha nem értesz velem egyet és nem szolgálod a globalizmust, akkor fasiszta vagy. A giccs is egy pecsét, amit rá lehet ütni az emberre. Sajnos odáig jutottunk, hogy zenében, színházban és filmben is csak azt tekintik művészinek, amiben a rossz győz. Az, ami szép, érzelmes vagy a szívről szól, giccsesnek van kikiáltva, mintha tilosak lennének a pozitív érzelmek. Ez az ateizmus és az új világrend építésének a következménye.

– Pedig az ókori görögök óta a művészet a reményt hordozta, most viszont a kilátástalanságot közvetíti. Nincs ez ellentmondásban a művészet céljával?

– Tragikus sorsot élnek azok, akik ennek felülnek; rövid sikereket és pénzt elkönyvelhetnek ugyan, de végső soron a művész egy próféta, akinek Isten örömhírét és a természetben megnyilvánuló dicsőségét kell közvetítenie. Minden kornak és vallásnak ez volt a művészete, ám a felvilágosodáskor kezdődő ateista világkorszak megpróbálta felülírni ezt a tagadással. A művészek számára a rombolást jelölték ki feladatnak, az avantgárd és a forradalmi irányzatok mind a rombolással foglalkoznak. A hagyományos művészet a jó diadaláról szól, életkedvet ad. Az élet és a halál kultúrája áll itt szemben egymással. Viszont a sátán nem tud teremteni, és ha ezt lefordítjuk a modern világra, ez többek között azt jelenti, hogy a modernitás például az építészetben semmi maradandó értéket nem tud létrehozni. Az üvegbeton és vastákolmányok előbb fognak elpusztulni, mint ezek a kis káli kőfalak.

– Várható ebben bármiféle fordulat?

– Ha nem hinnék benne, akkor New Yorkban laknék. Most a halál erősebbnek látszik, de nincs esélye, hisz önmagát oltja ki. Ez egy harci helyzet, az kétségtelen, tehát jobb, ha tudja az ember, és beleáll a csatába. A diadal biztos, mert előbb-utóbb Isten legyőzi a sátánt. A konfliktusok jönnek, és sokkal jobb, ha ezeket felvállaljuk, mint hogyha alkalmazkodunk hozzájuk.

– A hetvenes évek vége óta él Salföldön. Hogyan változott annyi idő alatt ez a táj?

– Én abban reménykedtem, hogy ha megbukik a kommunizmus, akkor visszarendeződik a paraszti világ. De társadalmi szempontból a mohácsi csata nem okozott akkora veszteséget, mint a rendszerváltozás. Persze ma már nem viszi el rendőr az embert, sok mindent szabad csinálni. Például a vallásgyakorlás szabad, de először kinyírták és tönkretették a vallásosságot. Csak utána mondták, hogy tessék, gyakorold a hitedet, ott a templom, csak éppen üres. Mi itt

egy nagyon pici közösség vagyunk. Paraszt csak én vagyok, meg egy svájci nő. Mi gazdálkodunk, műveljük a határt. Az egykori parasztok mind elköltöztek, pedig ez egy kincsesbánya. A mindennapi harcaim része az is, hogy megóvjam a környezetünket. Nem szeretném, ha ide emeletes házakat vagy kocka alakú szállodát építenének. Az építőipar szárnyal, de nem lenne szabad bárhová építkezni. Van, aki csak kirabolható pénzforrást lát a tájban, pedig így megölnék az okot, ami miatt valaki egyáltalán ide akarna jönni. A Káli-medence Környezetvédő Társasággal 250 házat mentettünk meg az enyészettől, úgy, hogy felújítottuk őket. A tájat és a helyi tradíciókat meg kell őrizni. ***Pataki Tamás***